SURNADAL KOMMUNE

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Deres referanse	Vår referanse	Saksbehandler	Dato
26/4470	26/02922-2	Staffan Karl Åke Sandberg	16.10.2026

Innspill til stortingsmelding om laks og sjøørret

Vi viser til deres brev om innspill til stortingsmelding om bevaring av laks og sjøørret.

Surnadal kommune er en kommune med fire elver der man finner både laks og sjøørret. Det finnes også flere mindre vassdrag med sjøørret. Fiske etter anadrom fisk har vært en viktig del av Surnadals næringsliv, inntekt for grunneiere og identitet i lokalsamfunnet.

Laksefiske og næringsutvikling
Laksefisket har i over 100 år vært bærebjelken for reiselivet i Surnadal. I stedet for å åpne opp for oppdrett og de økonomiske mulighetene som ligger der for både enkeltaktører og kommuner, har vi satset på laksen og bevaring av denne. Når fisket i elva reduseres eller stenges vil det være kommunen og lokalt næringsliv som rammes og må bære de økonomiske konsekvensene. Næringer som rammes er overnatting, guiding, servering, handel, utstyrsleverandører, hytteutleie og campingplasser. Dette utgjør mange arbeidsplasser i en kommune som Surnadal.

Turister har strømmet til kommunen og bott i leide hytter, på campingplasser og lakselodger. I en del butikker har åpningen av laksefiskesesongen vært like travel som julehandelen. Dessverre merker vi at naturen er i endring og turismen svikter. Personer som tidligere har booket neste års opphold når sesongen er slutt venter for å se om det er mulig å fiske neste år. Andre søker seg til andre vassdrag der fisket er bedre.

Mange påvirkninger
Alle fire lakseførende vassdrag i Surnadal kommune er kraftig påvirket av inngrep. Tre av dem har kraftverk, to har blitt rettet ut. Framfor alt sliter fisken med overlevelse i havet, noe Surnadals vassdrag har til felles med andre vassdrag i Norge. I tillegg ble Surna rammet av en miljøulykke i samband med damrehabilitering der gyteplasser og oppvekstområder på store deler av elven ble dekket av slam.

Mange saker påvirker anadrom fisk. For å få større kunnskap om hva som er de største truslene gir Vitenskapelig råd for lakseforvaltning ut rapporter der de systematisk går igjennom forskning på laks. Denne kunnskapen må brukes for å gjennomføre tiltak der det monner. Få ville dyr i Norge er så godt studert som laksen. Vi har god kunnskap om at laksen er i en kritisk situasjon, hva som påvirker den og hva som trenger å gjøres. Mer kunnskap er alltid bra, men nå er tiden inne for handling.

Postadresse
Bårdshaugvegen 1, 6650 SURNADAL
E-post
post@surnadal.kommune.no

Besøksadresse
Bårdshaugvegen 1

https://www.surnadal.kommune.no

Telefon
+47 71 65 58 00

Org.nr
964 981 892
Bank
4202 38 40000

Økonomisk støtte
Mange påvirkninger på anadrom fisk er helt eller nesten helt utenfor kommunenes kontroll. Havbruk er sjelden i den egne kommunen, NVE er myndighet over vannkraft og klimaendringer har globalt opprinnelse. For kommuner med anadrome vassdrag oppleves det som urettferdig at det deles ut mange millioner kroner gjennom havbruksfondet til kystkommuner for at de skal legge til rette for mer havbruk, når kommuner som sitter igjen med mange av ulempene ikke får noe. Det må til en støtteordning med formålet å bøte på ulempene natur og samfunn har av havbruksnæringen.

Når bestandene går ned, reduseres også verdiskapingen. Dette kan sammenlignes med kommuner som mister andre naturbaserte næringer. En støtteordning for samfunnet må derfor utbetales til kommunene dette gjelder, som igjen forvalter og fordeler støttebeløpa videre til de som er ramma. Lokalkunnskapen om hvem som rammes finnes lokalt, derfor er kommunene kanalen som en støtteordning bør forvaltes gjennom.

Naturrestaurering er det mest naturlige tiltaket for å minske ulempene naturen har av fiskeoppdrett. For større restaureringsprosjekter trengs stor naturfaglig kompetanse som mindre kommuner ikke nødvendigvis har. Derfor er det mest naturlig at en slik støtteordning forvaltes av Miljødirektoratet som har erfaring av å tildele tilskudd til dette.

For å få støtte fra Miljødirektoratet til restaurering stilles det ofte krav om at man først utreder hvordan tiltaket skal gjennomføres for å ha best effekt. Man må søke om støtte til utredning og et år senere søke støtte til tiltaket. Det øker terskelen for å søke og minsker dugnadsviljen. Det trengs derfor en støtteordning der kommuner eller statsforvalterne som sitter nærmere ildsjeler får mulighet å tildele tilskudd til mindre tiltak. Dugnadsviljen blant elveeierlag og fiskere er stor. En støtteordning med lav terskel for å søke der man kan få støtte på noen titalstusen kroner hadde utløst mange prosjekter.

Laksefjorder
Vi mener at ordningen med nasjonale laksefjorder ikke virker etter sin hensikt. Store deler av fjordsystemet Surnadal kommune er en del av er nasjonal laksefjord, men likevel er det stor påvirkning fra oppdrettsfisk. For at de nasjonale laksefjordene skal virke etter hensikten må man minske problemene med lakselus og rømt oppdrettsfisk. Dette kan både skje gjennom å være mer restriktiv til å godkjenne lokaliteter utenfor det som er registrert som laksefjord eller stille strenge krav.

Vannkraft
I moderne konsesjonsvilkår for vannkraft kan Statsforvalteren eller Miljødirektoratet stille krav om undersøkelser og tiltak for å minske de negative påvirkningene fra kraftverket. Vi opplever at dette gjøres i for liten grad. Vårt inntrykk er at det er på grunn av at de ikke har instruksjoner om at det skal prioriteres og at kapasiteten ikke er god nok hos nevnte myndigheter. I instruksjoner fra stortinget må dette prioriteres og det må følge med ressurser til denne mulighet som i altfor stor grad er har vært ubrukt.

Ved større kraftverksreguleringer får ofte kraftselskapet pålegg om skjøtselsplaner. Det er viktig at NVE følger opp dette arbeidet og krever at det settes i gang konkrete tiltak som bedrer oppvekstvilkårene for fisk i vassdragene. I Surnadal kommune har vi erfaring av at arbeidet drar ut på tiden, en skjøtselsplan som skulle vært ferdig i 2022 er ennå ikke ferdig. Vi opplever at NVE ikke følger opp dette godt nok når en stor profesjonell aktør har ansvar for en så viktig prosess som er forsinket med flere år, uten at det får konsekvenser. Dette må også prioriteres.

Det er viktig at konsesjonsvilkår ikke revideres kort tid etter at de er vedtatt kun på grunn av økonomiske hensyn. Surna er sterkt påvirket av unaturlig vanntemperatur på grunn av Trollheimen kraftverk. Det ble satt krav ved revisjon av konsesjonsvilkårene om et ekstra inntak for å bedre

temperaturforholdene. Noen få år senere ba Statkraft om at det skulle åpnes for ny revisjon på grunn av at det vist seg at et ekstra inntak koster mer enn hva de la til grunn i sine kommentarer til revisjonen. Det er viktig at NVE, og OED om vedtaket blir påklaget, står fast på at det skal være høye krav til å endre konsesjonsvilkårene noen få år etter en revisjon.

Staten har mål om å bevare anadrom fisk og annet naturmangfold. Vi ser at i mange saker argumenterer staten gjennom det statlige eide kraftselskapet Statkraft for dårligere muligheter for naturmangfold i vassdragene. Samtidig argumenterer staten gjennom Statsforvalteren eller Miljødirektoratet for å innføre krav som bedrer livsbetingelsene i regulerte vassdrag. Selskaper har som mål å gå med stor gevinst for å gi utbytte til eierne, men en eier kan velge å prioritere samfunnsansvar over utbytte.

Kunnskapsinnhenting når elver stenges for fiske
Mye av kunnskapen om bestandene av anadrom fisk baseres seg på fangstdata. Når alt flere elver stenges for fiske må man sikre at man får data gjennom andre kilder om bestandsstørrelser og unngår kunnskapshull.

Laks
Vi mener at man i stortingsmeldingen må bruke ordet «laks» om den laks som er vill. Det er det som er den originale laksen. Å legge til «vill» er ikke nødvendig.

Konkrete tiltak
For å øke sannsynligheten for at tiltak kommer gjennomføres er det viktig at stortingsmelding har konkrete tiltak med tidsplan og peker ut hvem som er ansvarlig for å at de blir gjennomført.

Med helsing

Staffan Karl Åke Sandberg
Rådgiver

Hugo PedersenHugo Pedersen
Ordfører

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur